

*Mr Marija Ignjatović **

**PROF. DR ŽIKA BUJUKLIĆ,
“FORUM ROMANUM – RIMSKA DRŽAVA,
PRAVO, RELIGIJA I MITOVI”**

Na Univerzitetu u Beogradu, a u okviru godišnje manifestacije Zadružbine “Veselina Lučića”, za najbolje naučno ostvarenje u 2005. godini, dodeljena je nagrada dr Žiki Bujukliću, vanrednom profesoru Rimskog prava Pravnog fakulteta u Beogradu, za njegovo delo “Forum Romanum – rimska država, pravo, religija i mitovi”. Ovo dragoceno izdanje, štampano na 620 strana udžbeničkog formata, izdao je Pravni fakultet u Beogradu u saradnji sa autorskom izdavačkom zadrugom “Dosije”.

Naučno delo “Forum Romanum”, koje na specijalizovan način predstavlja sintezu enciklopedije, vodiča i udžbenika o rimskoj državi, pravu, religiji i mitovima sadrži predgovor, uvodnu studiju o rimskom forumu, odrednice sa obrađenim pojmovima, priloge, registar pojmova i spisak literature.

U uvodnoj studiji, koja nosi istoimeni naziv Forum Romanum i za koju se slobodno može reći da predstavlja “knjigu u knjizi”, autor nas na iscrpan i nadasve slikovit način upoznaje sa svim karakteristikama Rimskog foruma *ab urbe condita* (od osnivanja grada Rima). Nastojeći da na adekvatan način ilustruje razvoj najvažnijeg rimskog foruma, kroz trinaestovekovni period u razvoju rimske države, autor u delu koristi veliki broj slikovnih priloga i šematskih prikaza (močvarna udolina između brežuljaka Kapitola i Palatina, građevine u kojima su smeštene političke i pravne institucije, čitav niz kulturnih mesta i objekata, taverne i bazilike, a zatim događanja koja prate sticanje ili gubitak velike, ali i male vlasti, javne svetkovine, religijske svečanosti, suđenja, kažnjavanja, vojni trijumfi, gladijatorske igre, pogrebne ceremonije, scenske predstave, razmena roba i usluga, dokoličarenje običnog čoveka, te varvarske najeзде, prva hrišćanska svetilišta, sumrak, ali i ponovni uspon Forumu), koje slede tekst i omogućuju i običnom čitaocu da stvori sliku o njegovom nastanku i razvoju i istovremeno ga uvode u celokupnu materiju i omogućavaju mu da bolje shvati objašnjenja data na stranicama drugog dela knjige. Time je i razumljivo zašto i drugi autori prilikom prikaza ovog naučnog dela stižu utisak i ističu da je autor uspeo da, “izlažući istoriju Forumu, postigne utisak kao da se čitalac, poput imaginarnog ‘posmatrača koji se našao na samom trgu’, počinje da kreće za nekim žustrim, pričljivim vodičem koji hita po

* Asistent Pravnog fakulteta u Nišu.

forumskom prostoru gore-dole i kroz vekove, pa se taj slušalac-posmatrač ponekad i 'umori', 'zadiše' prateći vodiča, ali nikako ne odustaje".¹

Drugi deo knjige naslovljen "Pojmovnik", sadrži preko 700 pojmova vezanih za rimsku državu, pravo, mitove i religiju. Nazivajući ovaj deo knjige "forumskim pojmovnikom", autor odstupa od standardnih metodoloških pravila karakterističnih za sadržaje leksikografskog karaktera, u kojima su odrednice kratkog obima, sa čestim upućivanjem na druge pojmove, sa ciljem da čitaocu olakša traženje određenog podatka. One mu pružaju informacije ne samo o rimskoj državi, pravu, religiji i mitovima, već i one koje se odnose na istoriju, arhitekturu, topografiju, obogaćene odgovarajućim slikama, rekonstrukcijama, planovima, šematskim prikazima. Svestan da krutost izlaganja leksikonskih odrednica može često sama po sebi da odbije čitaoca od daljeg traganja, autor vrlo često od odrednica pravi čitave studije o nekom pitanju (sudski postupak, skupštine rimskih građana, senat, bona fides, interdikti, itd.). Zato su u ovom pojmovniku dati duži tekstovi, koji na detaljan način objašnjavaju određeni pojam, a u cilju smanjenja direktnog upućivanja na druge odrednice, čime se olakšava čitaocu da o određenom pojmu dobije sve informacije na jednom mestu. U okviru svake odrednice latinski nazivi obeleženi su kurzivom, a njihova etimološka objašnjenja data su u nastavku teksta. Uz pojedine odrednice priložen je i odgovarajući izvorni tekst kako bi se lakše oslikalo vreme i događaji o kojima je reč. Upućivanjem na odgovarajuće izvore, kako u odrednicama tako i u prilogama na kraju knjige, i njihovim prevodenjem autor je postigao veoma važan cilj, a to je da se čitaocima na najadekvatniji mogući način približe stari, originalni antički tekstovi. Konačno, ali ne i nevažno, čitaocima koji nemaju šira znanja iz razmatranih oblasti i latinskog jezika, pristup važnijim odrednicama olakšava spisak odgovarajućih naziva na srpskom jeziku priložen na kraju knjige.

Završni, treći deo knjige, "Prilozi", koji sadrži prevode izabranih izvora, namenjen je prevashodno studentima prava. Autorov doprinos razvoju nauke rimskog prava u ovom delu knjige ogleda se, pre svega, u prikupljanju značajnih izvornih tekstova i njihovom prevodenju, kao i ispravkama u već postojećim prevodima izvornih tekstova, što nesumnjivo upućuje na bogatstvo znanja autora nastalo na osnovu duge naučno-istraživačke prakse.

Knjiga "Forum Romanum – rimska država, pravo, religija i mitovi", nastala kao rezultat tridesetogodišnjeg rada i iskustva stečenog u radu sa studentima (što se može videti na osnovu potrebe autora da materiju sadržanu u ovom delu približi i "običnom čitaocu", ali ne na štetu naučne javnosti), predstavlja pravu dragocenost u rimskoj pravnoj nauci. Njena vrednost je utoliko veća kada se ima u vidu siromaštvo dela koja se bave antičkim svetom. Na kraju, kako i sam autor zaključuje, "Forum Romanum" predstavlja ujedno i osavremenjivanje procesa sticanja znanja, naročito iz oblasti pravnoistorijskih nauka, koje se novim reformskim zahvatima u obrazovanju sve više potiskuju u stranu, i to bez stvarnog opravdanja.

Imajući navedeno u vidu, knjiga "Forum Romanum – rimska država, pravo, religija i mitovi" dr Žike Bujuklića zaslužuje da bude pri ruci svakome ko želi da se bavi problemima rimskog prava, istorije i religije, kao i čitaocima koji žele da saznaju nešto više o poreklu savremenih instituta privatnog prava, rimskim običajima i mitovima.

¹ O tome: Knežević-Popović, D.-Žika Bujuklić: *Forum Romanum – Rimska država, pravo, religija i mitovi*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, god. 2005, br. 3.